

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
Participatory Educational Institution Administration of the Basic Education
School Commission based on Sangahavatthu IV under the Office of
Chaiyaphum Primary Education Service Area 1

พระสมุห์ขวัญชัย ปญญาวโร (สาลารักษ์)¹

Phrasamukhwanchai Panyawaro (Salarak)¹

พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร.²

Phrakhru Samothankhetkanarak, Dr.²

ดร.สุนทร สายคำ³

Dr. Sunthon Saikham³

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : thuakkong1993@Gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และอายุ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 62 โรงเรียน รวมคณะกรรมการจำนวน 558 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Graduate Student. Program in Buddhist Educational Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

* ได้รับบทความ: 19 มกราคม 2562; แก้ไขบทความ: 8 มีนาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 15 มีนาคม 2562

Received: January 19, 2019; Revised: March 8, 2019 ; Accepted: March 15, 2019

ข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test ส่วนเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 และด้านการบริหารงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามอายุพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในสถานศึกษาอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อการมาเรียนของผู้เรียน

คำสำคัญ : 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม 2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. หลักสังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

The aims of this research were: 1) to study the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV (Four bases of social solidarity; saṅgahavatthu-dhamma); 2) to study the ways to develop the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV; 3) to compare the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV. The samples of this research included 62 of the Basic Education School Commissions in Nong Bua Daeng district, Chaiyaphum province and 558 of the commission members. The tool used in this study was a rating scale questionnaire with its

reliability value of 0.95. The statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent Samples) and f-test (One Way ANOVA).

The research results are as follows:

The mean score of the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV in overall was at a moderate level. The mean scores of the studied aspects were at the moderate level; the highest can be seen in the aspect of ‘participatory academic administration based on Sangahavatthu dhamma followed by that of ‘participatory general affairs administration on Sangahavatthu dhamma, ‘participatory financial administration on Sangahavatthu dhamma and ‘participatory personnel administration on Sangahavatthu dhamma.

Classified by the samples’ personal factors of their education (bachelor degree or higher), age (lower than 35, 36- 50, 51-more) and gender, the comparative mean scores in both overall and each studied aspects of the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV were different with the statistical significance level at .01. This accepted the set hypothesis.

The ways to develop the participation of the Basic Education School Commission under the Office of Chaiyaphum Primary Education Service Area 1 based on Sangahavatthu dhamma IV were that a seminar to create morale and encouragement for personnel in the school should be arranged to pay attention to the performance of duties, the administrators should fully support the performance of teachers in schools in order to achieve morale in the work and school administrators and teachers should create a teaching environment like to be a good friend in order to create a good attitude towards students’ learning, the administrators should participate in determining activities to reflect the opinions and work of educational institutions and communities, they should support the training for parents, students and teachers regularly and participate in activities to encourage students to see the importance of local wisdom and culture respectively.

Keywords : 1. Educational Administration 2. Basic Educational Schools 3. Sangahavatthu IV

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีบทบาทในการกำกับการดำเนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะ

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่างๆของสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา ตามที่กฎหมายว่าด้วย ระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนดและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในสถานศึกษาขนาดเล็ก จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 9 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนหนึ่งคน กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่ จำนวนหนึ่งรูปหรือหนึ่งคน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนสองรูปหรือสองคน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนหกคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่และผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ (สุพัตร์ พิบูลย์, 2555 : ออนไลน์)

จากรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังกัดแตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความพร้อมที่แตกต่างกันทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนจากชุมชน และสภาพการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งมีคุณภาพในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ สถานศึกษาบางแห่งมีความพร้อมในปัจจุบันดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แบบ และได้รับการสนับสนุนจากสังคมอย่างเต็มที่ แต่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากคุณภาพในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา หรือคุณภาพและทักษะในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเองซึ่งในทางพระพุทธศาสนามี หลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคมโดยรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษยสัมพันธ์กัน เรียกว่า สังคหวัตถุ 4

ดังนั้น การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพต่อบุคลากรและสถานศึกษาสามารถแก้ อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นอย่างไร จะได้นำมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3.2 ทำให้ทราบการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) (ผ่องพรรณ ตรัยมงคล, 2555 : 324) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การศึกษาเอกสารการบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา(Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 558 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-83)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ (1) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศวุฒิการศึกษา และอายุมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอนที่ 3 เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 (2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t - test แบบ Independent Samples) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test แบบ One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$, S.D. = .71) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 3.16$, S.D. = .68) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 3.01$, S.D. = .71) และด้านการบริหารงานงบประมาณแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 3.01$, S.D. = .82) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ($\bar{x} = 2.98$, S.D. = .72)

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแบ่งออกเป็นรายด้านดังนี้

5.2.1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุต่ำกว่า 35 ปี อายุ 36-50 ปี อายุ 51 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2.3 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ (ร้อยละ 22.50) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนในสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 21.66) และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อสร้างเจตคติที่ดีต่อการมาเรียนของผู้เรียน (ร้อยละ 18.33)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันนี้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการตามแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ดังนั้นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีมากขึ้นและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงมากขึ้นด้วยเช่นกัน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ในด้านวิชาการมีมากขึ้น จึงทำให้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิเชษฐ์ วาสิ (2552 : 91-93) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางในรายด้าน แต่ในระดับย่อยฝ่ายบริหารทั่วไปจะเห็นได้ชัดว่าคณะกรรมการจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีส่วนร่วมเป็นแบบอย่าง ในการรักษาระเบียบวินัย และให้ความเสมอภาคนี้จะมาอันดับหนึ่ง

6.2 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ด้านร่วมคิดวางแผน ในภาพรวม มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชี้ให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และสถานศึกษาพอสมควร จึงมีความต้องการที่จะเข้ามามีบทบาทในการร่วมวางแผนในเรื่องการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อลดปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการศึกษา และการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานด้านการศึกษา การติดต่อประสานงานเพื่อวางแผนดำเนินการด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระนิรันดร์ สุทธิเมตติโก (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการพิจารณาให้บุคลากรพ้นจากงาน มีสภาพปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้นการวางแผนอัตรากำลัง มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารบุคลากร ควรมีการวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากรมีการส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่หลากหลาย มีการส่งเสริมด้านการฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติธรรม มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบ

คุณธรรมและระเบียบปฏิบัติในการพิจารณาให้พ้นจากงานนั้นให้พิจารณาถึงระเบียบการของสถานศึกษาเป็นหลัก

6.3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพพบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาถือว่าคณะของบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและได้กระจายอำนาจมาสู่สถานศึกษา ให้มีความเป็นอิสระในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้งานวิชาการมีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษา

เนื่องจากการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาได้มีการวิเคราะห์สถานภาพของสถานศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ภายในสถานศึกษาเพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็งของสถานศึกษา และวิเคราะห์ภายนอกสถานศึกษาเพื่อหาโอกาสและอุปสรรคที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาเมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวก็จะนำมากำหนดทิศทางในการบริหารสถานศึกษาซึ่งได้แก่วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการเห็นชอบกับการร่วมมือในสถานศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน และที่สำคัญควรมอบหมายงานในส่วนอื่นๆ ที่มีความสำคัญนอกเหนือจากงานประจำให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทดลองรับผิดชอบบ้างตามความเหมาะสม เพราะการที่ได้รับผิดชอบงานที่ทำทลายความรู้ความสามารถจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในองค์กร อยากที่จะปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรในระยะยาวโดยไม่คิดลาออก

7.1.2 ผู้บริหารควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อแนะนำต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่คิดต่างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการงานในด้านต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงในองค์กรให้ดีขึ้น

7.1.3 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสไปศึกษาต่อหรือดูงานทั้งในและต่างประเทศบ้าง เพื่อให้สามารถนำความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.1.4 ผู้บริหารควรยึดหลักเกณฑ์และระบบคุณธรรมในการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือนควรพิจารณาตามคุณภาพและปริมาณงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผลการประเมินงาน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การดำเนินการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

7.2.2 ควรที่จะมีการเพิ่มเครื่องมือในการทำวิจัยให้มากขึ้นนอกเหนือจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เช่น การสังเกตพฤติกรรม หรือการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริงเพื่อที่จะเป็นมาตรฐานในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

8. เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุริยวิทยาสาน.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2555). กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือใคร มีบทบาทอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/181360>
- พระนิรันดร์ สุทธิเมตติโก. (2552). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขา บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคล. (2555). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิเชษฐ์ พาลี. (2552). การมีส่วนร่วมของข้าราชการครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

9. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมบุญ ฐุฑฒิกโร,ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขออนุโมทนาบุญขอบคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ รศ.ดร.สำเร็จ ยุธัย ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม, ดร.สังวาลย์ เพ็ญยระ, ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว, พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปณโณ,ดร., ป.ธ.9 และ ผศ.ดร.ประยูร แสงใส งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีและขออนุโมทนา บุญขอบคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในการตรวจสอบวิจัยจากหลายๆฝ่ายโดยเฉพาะ อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 2 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย พระครูสโมธานเขตคนารักษ์, ดร., ดร.สุนทร สายคำ กรรมการ

ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้การแนะนำตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยทั้ง 5 ท่าน คือ ผศ.ดร. ชีระศักดิ์ บึงมุ่ม, ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ, ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว, พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปญโญ,ดร., ป.ธ.9 และ ผศ.ดร.ประยูร แสงใส ผู้วิจัยรู้สึกปลาบปลื้มใจเป็นที่สุดที่ได้รับคามกรุณาเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ทุกท่านที่ได้เมตตาตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยช่วยเหลือแนะนำแนวทางในระหว่างเรียน และพี่ๆ น้องๆ ตลอดถึงญาติโยมทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้